

Вдосконалення обліку податкових розрахунків на підприємствах України

Жирида Х.В.

магістр

Ужгородського національного університету

Савчук Д.Г.

кандидат економічних наук,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Статтю присвячено проблемам недосконалості організації і методики бухгалтерського обліку податкових розрахунків підприємства. Проаналізовано та систематизовано проблеми облікового забезпечення податкових розрахунків у працях науковців. Запропоновано вирішення ідентифікованих проблем шляхом реформування норм чинного законодавства України.

Ключові слова: податкові розрахунки, податкова звітність, облік податкових платежів, графік документообігу, єдиний електронний рахунок.

Жирида Х.В., Савчук Д.Г. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА НАЛОГОВЫХ РАСЧЕТОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

Статья посвящена проблемам несовершенства организации и методики бухгалтерского учета налоговых расчетов предприятия. Проанализированы и систематизированы проблемы учетного обеспечения налоговых расчетов в трудах ученых. Предложено решение идентифицированных проблем путем реформирования норм действующего законодательства Украины.

Ключевые слова: налоговые расчеты, налоговая отчетность, учет налоговых платежей, график документооборота, единый электронный счет.

Zhyryda H.V., Savchuk D.G. IMPROVEMENT OF ACCOUNTING OF TAX CALCULATIONS AT ENTERPRISES OF UKRAINE

The article is devoted to the problems of the imperfection of the organization and methods of accounting for tax calculations of an enterprise. There are analyzed and systematized the problems of accounting support of tax calculations in the works of scientists. It is proposed the solution of the identified problems by reforming the norms of the current legislation of Ukraine.

Keywords: tax calculations, tax reporting, tax accounting, workflow schedule, single electronic invoice.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Збалансованість податкової системи держави – один із визначальних чинників її економічного зростання та розвитку бізнесу. Податкову систему України становить сукупність податків, зборів та інших обов'язкових платежів та внесків, які з погляду суб'єкта господарювання є витратами. Таким чином, податкові платежі є об'єктами планування, управління та контролю, незважаючи на те що їх величину жорстко визначено державою.

Податкові розрахунки є основним формуючим елементом економічного потенціалу підприємства на основі системи державного регулювання. Саме податкові платежі є суттєвим та впливовим інструментом у регулюванні економічних відносин держави і господарюючих суб'єктів. Їх формування повинно:

стимулювати розвиток чогось прогресивного та ефективного, тобто того, чого потребує господарська діяльність; регулювати неузгодженості, які виникають під час розвитку економічного потенціалу держави і суб'єктів бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питань організації бухгалтерського обліку податкових розрахунків підприємства зробили: Ф.Ф. Бутинець [1], С.І. Дробязко, Т.М. Козир, С.Б. Холод [2], М.Р. Лучко [3], О.І. Малишкін [4]. Українські практики і теоретики виділяють такі основні проблеми облікового забезпечення податкових розрахунків: підготовка сучасних бухгалтерів не завжди відповідає вимогам практики; значний вплив умов зовнішнього економічного середовища на облікові процеси; неповна узгодженість бухгалтерського та податкового законодавства;

складність механізму нарахування, сплати податків та формування звітності, що потребує значних затрат часу; дублювання інформації в податковій звітності; недоступність та незрозумілість обліку податкових розрахунків управлінському персоналу підприємства; блокування податкових накладних; складність процедури реєстрації розрахунків коригувань.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значні доробки науковців у сфері податкових розрахунків, проблема спрощення обліку таких розрахунків на українських підприємствах залишається невирішеною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для вирішення окресленої проблеми необхідно: ідентифікувати вплив організаційно-методичних аспектів бухгалтерського обліку на податкові розрахунки підприємства; вдосконалити організацію та методику обліку податкових розрахунків на рівні держави та рівні окремого суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бухгалтерський облік відіграє вагомую роль у формуванні достовірної інформації про систему оподаткування конкретного суб'єкта чи держави у цілому. Однак підприємствами

України витрачається значна частина робочого і позаробочого часу для підготовки і подання звітності та сплати податків.

Порівняння затрат часу, необхідного для складання та здачі звітності і сплати податкових платежів, можна здійснити за допомогою рейтингу Paying Taxes, який складається Світовим банком разом з аудиторською компанією PwC і є частиною рейтингу Doing Business. Цей рейтинг оцінює середньостатистичне підприємство окремої держави в розрізі податкового навантаження, адміністрування та сплати податкових платежів, платниками яких є вибране підприємство (табл. 1) [5].

Для кращого сприйняття наведених даних табл. 1, зобразимо вказану інформацію у вигляді діаграм (рис. 1, 2).

Згідно з аналітичними даними, представленими в табл. 1, становище України в розрізі охарактеризованих показників є практично найгіршим.

Суттєвою умовою для поліпшення позиції України в даному рейтингу є спрощення обліку податкових розрахунків і відповідних форм звітності. Передусім для оптимізації обліку податкових платежів підприємства

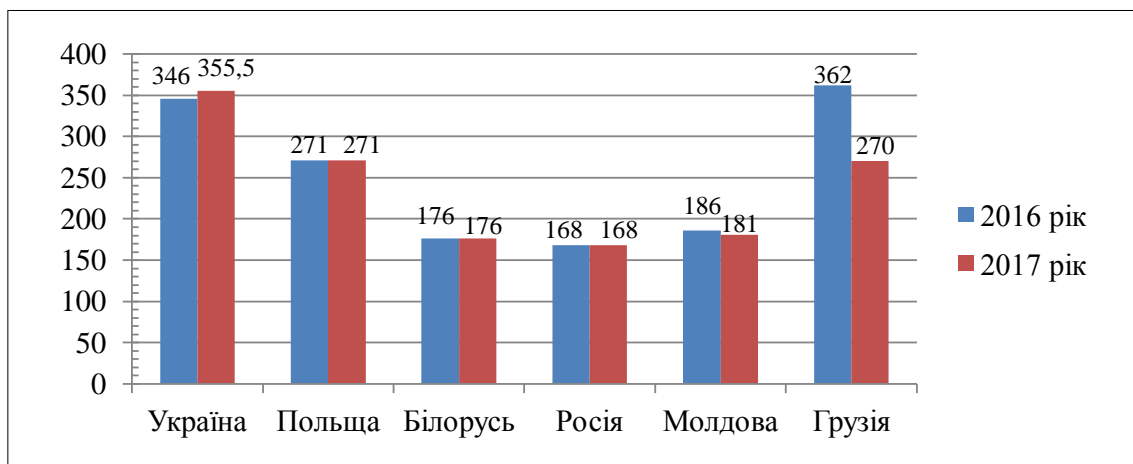
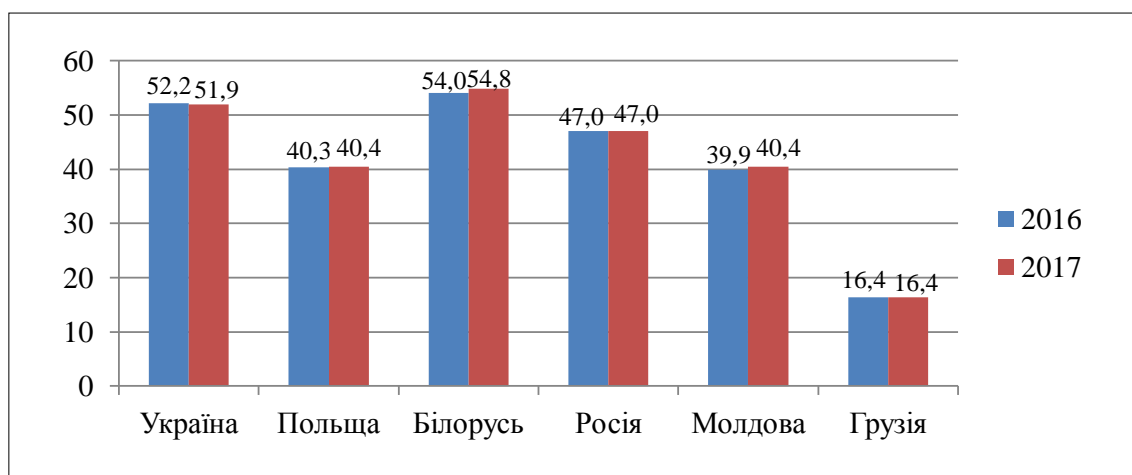

Рис. 1. Затрати часу середньостатистичного підприємства на формування звітності та сплату податкових платежів

Таблиця 1

Порівняння позицій України з деякими країнами світу

Показники	Україна		Польща		Білорусь		Росія		Молдова		Грузія	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Час (кількість годин на рік)	346,0	355,5	271,0	271,0	176,0	176,0	168,0	168,0	186,0	181,0	362,0	270,0
Загальний рівень податків (% від прибутку)	52,2	51,9	40,3	40,4	54,0	54,8	47,0	47,0	39,9	40,4	16,4	16,4

Рис. 2. Загальний рівень податку (% від прибутку) середньостатистичного підприємства

необхідно здійснити низку реформ зі змінами в інструкціях щодо обліку на рахунках бухгалтерського обліку.

Реформування чинної нормативної бази України в досліджуваній сфері забезпечить формування систематизованої інформації щодо нарахованих сум податкових платежів суб'єкта господарювання, що розширить можливості апарату управління й оптимізує контроль над діяльністю підприємства.

Нині для узагальнення інформації стосовно податкових розрахунків підприємства призначено рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», за кредитом якого накопичуються нараховані платежі, за дебетом – їх сплата або списання.

Податок на прибуток на підприємствах України формується на рахунку 98 «Податок на прибуток»: за дебетом відображається нарахування даного податку, за кредитом – списання на фінансові результати.

За наявності найманих працівників на підприємстві виникає обов'язок сплати єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування, для якого в бухгалтерському обліку використовується рахунок 65 «Розрахунки за страхуванням». За кредитом даного рахунку відображаються нараховані зобов'язання, за дебетом – їх сплата або списання.

Сьогодні в багатьох розвинутих країнах світу поширено методику використання одного рахунку для сукупності податкових платежів, сплачуваних підприємством. Дане питання нині є досить дискусійним серед українських учених та практиків.

Нами пропонується використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів під-

приємства 98 «Податкові платежі підприємства» з відповідними субрахунками (рис. 3).

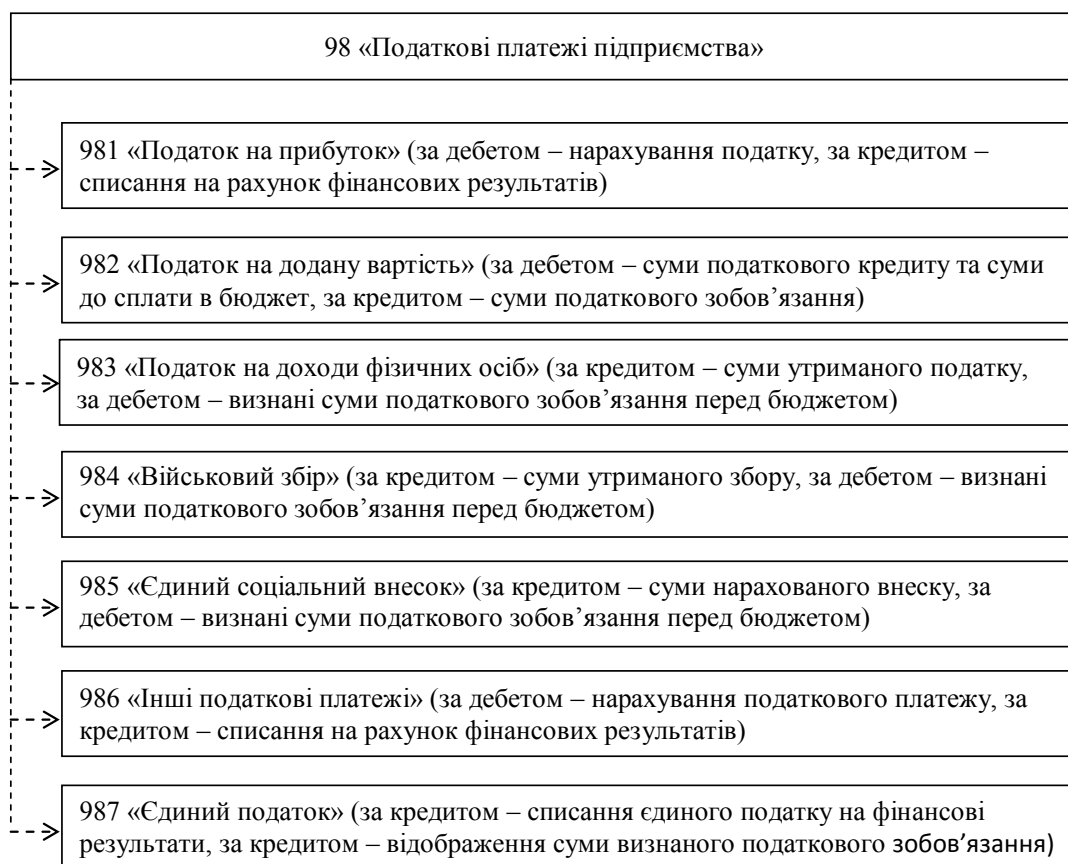
Використання запропонованого рахунку значно спрощує облік розрахунків із бюджетом і контроль над його здійсненням. Типові кореспонденції з використанням субрахунків рахунку 98 «Податкові платежі підприємства» наведено в табл. 2.

Запропоноване використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів підприємства дає змогу уникнути впливу на собівартість продукції (у частині єдиного соціального внеску), створює умови для провадження ефективного контролю над нарахуванням і сплатою податкових зобов'язань уповноваженими на те особами. Новостворена система відповідає сутності податкових платежів як інструменту розподілу доходів.

На наступному етапі вдосконалення сучасного стану обліку податкових розрахунків підприємства в Україні необхідно зосередити увагу на реформуванні податкової звітності, складання якої займає більше часу та уваги порівняно з фінансовою і статистичною формами звітності.

Потреба вдосконалення пов'язана передусім із дублюванням інформації зі спеціальних додатків безпосередньо в податкових деклараціях. Окрім того, значна кількість додатків до декларацій не містить важливої інформації, а відіграє виключно роль допоміжних таблиць.

Тобто для вдосконалення форм податкової звітності необхідно, перш за все, скоротити додатки до податкових декларацій, які не містять суттєвої інформації для здачі податкової звітності та сплати податкових платежів (наприклад, скасування Додатку 2 «Довідка про суму від'ємного значення звітного (подат-

Рис. 3. Рахунок обліку податкових платежів підприємства

кового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду» до декларації з ПДВ).

Оптимізація податкової звітності забезпечить значне скорочення витрат часу на її складання, що в результаті призведе до зростання рівня продуктивності праці і забезпечить підвищення контролю над обліком податкових платежів бухгалтером суб'єкта господарювання.

Заключним етапом удосконалення методики та організації обліку податкових розрахунків підприємства на рівні держави є впровадження в дію єдиного електронного рахунку – рахунку, який відкривається платником у центральному органі виконавчої влади, що реалізує політику держави у сфері податків та зборів і забезпечує:

1. спрощення сплати податкових платежів до бюджетів;
2. зменшення кількості помилок стосовно недоплати або ж надміру сплачених коштів, що також знаходить своє відображення в обліку;
3. підвищення прозорості стосунків «платники – держава».

Передусім удосконалення обліку податкових платежів необхідно починати з кожного конкретного суб'єкта господарювання, що стосується:

1. розроблення в організаційно-розпорядчих документах суб'єктів господарювання розділу «Податкові розрахунки підприємства: організація і методика»;

2. створення Графіку документообігу із зазначенням форм первинних документів, відповідальних осіб за їх переміщення, виконавців своєчасного опрацювання та терміни виконання;
3. заміни використовуваних версій «1С: Бухгалтерія» найновішою «1С: Бухгалтерія 8».

Розділ «Податкові розрахунки підприємства: організація і методика» в організаційно-розпорядчих документах суб'єктів господарювання повинен містити відповідні пункти (табл. 3).

Слід зазначити, що вказані пропозиції є коректними для більшості суб'єктів господарювання задля поліпшення ефективності їхньої діяльності шляхом удосконалення ведення обліку податкових розрахунків.

На ефективність облікового процесу підприємства суттєвий вплив здійснює Графік документообігу, під час розроблення якого необхідне врахування всіх особливостей підприємства, а особливо форми ведення обліку.

Нині не кожне підприємство має можливість перейти на використання більш нового програмного забезпечення, адже такий пере-

Таблиця 2

Облік податкових платежів підприємства

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
1	2	3	4
981 «Податок на прибуток»			
Нараховано податок на прибуток	79	981	20000,00
Відображено суму податку, яка підлягає сплаті в бюджет	981	64	20000,00
982 «Податок на додану вартість»			
Нараховано ПК за ПДВ	982	63/68	3900,00
Нараховано суму ПЗ з ПДВ	70/71	982	5300,00
Відображено суму ПДВ (ПЗ), що належить до сплати в бюджет	982	64	1400,00
983 «Податок на доходи фізичних осіб»			
Утримано ПДФО із заробітної плати	66	983	7200,00
Відображено суму ПДФО до сплати в бюджет	983	64	7200,00
984 «Військовий збір»			
Утримано ВЗ із заробітної плати	66	984	600,00
Відображено суму ВЗ до сплати в бюджет	984	64	600,00
985 «Єдиний соціальний внесок»			
Нараховано ЄСВ на ЗП працівників	985	66	9300,00
Списано ЄСВ на фінансові результати	79	985	9300,00
986 «Інші податкові платежі»			
Відображено суми інших податків	79	986	7450,00
Нараховано суму інших податків, які підлягають сплаті в бюджет	986	64	7450,00
987 «Єдиний податок»			
Відображено суму єдиного податку	79	987	11500,00
Нараховано суму єдиного податку, який підлягає сплаті в бюджет	987	64	11500,00

Таблиця 3

Розділ Наказу про облікову політику
«Податкові розрахунки підприємства: організація і методика»

№ з/п	Пункт розділу	Характеристика
1.	Система оподаткування	Загальна/спрощена
2.	Реєстрація платником ПДВ	на обліку з __. __. __. року
3.	Форма ведення обліку	автоматизована з використанням 1С: Бухгалтерія 7.7
4.	Первинні документи для визнання доходів	рахунки-фактури, видаткові накладні, товарно-транспортні накладні, акти приймання виконаних робіт тощо
5.	Первинні документи для визнання витрат	рахунки-фактури, рахунки-акти, прихідні накладні, товарно-транспортні накладні, акти здачі-прийняття робіт (надання послуг) тощо
6.	Первинні документи, підтверджуючі виникнення податкового зобов'язання з податку на додану вартість	банківська виписка, видаткові накладні, акти приймання виконаних робіт та інші
7.	Первинні документи, підтверджуючі виникнення податкового кредиту з податку на додану вартість	банківська виписка, рахунки-акти, акти здачі-прийняття робіт (надання послуг), прихідні накладні та інші
8.	Графік документообігу	Додаток 1 Наказу
9.	Податковий календар бухгалтера	Додаток 2 Наказу

хід потребує значних затрат часу, залучення додаткового персоналу і, безперечно, понесе за собою чималі додаткові витрати. Саме тому нами обґрунтовано необхідність переходу на застосування найбільш нової версії програми «1С: Бухгалтерія» (табл. 4).

Проаналізувавши отримані результати порівняння версій програми «1С: Бухгалтерія», робимо висновок, що додаткові витрати компанії на оновлення компенсуються за рахунок можливості відмови від оплачуваної програми для надсилання звітності за умови реєстрації податкових накладних із використанням Електронного кабінету платника податків, що є безкоштовним.

Висновки з цього дослідження. Зазначивши основні проблемні аспекти облікового

забезпечення податкових розрахунків суб'єктів господарювання України, нами запропоновано заходи щодо оптимізації облікового процесу на рівні держави: використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів підприємства, що створює умови для провадження ефективного контролю над нарахуванням і сплатою податкових зобов'язань уповноваженими на те особами; запровадження єдиного електронного рахунку для сплати податкових платежів; спрощення податкової звітності шляхом уникнення дублювання інформації. На рівні окремого суб'єкта господарювання: розроблення в Наказі про облікову політику розділу «Податкові розрахунки підприємства: організація і методика»; створення Графіку документообігу; оновлення програми «1С: Бухгалтерія».

Таблиця 4

Порівняльна характеристика версій програм «1С: Бухгалтерія»

№ з/п	Елемент порівняння	Версія програми «1С: Бухгалтерія»	
		«1С: Бухгалтерія 7.7»	«1С: Бухгалтерія 8»
1.	Кореспонденції рахунків	Аналогічного механізму немає	Наявність довідника кореспонденцій рахунків, який виступає в ролі навігатора і використовується як під час початкового освоєння програми, так і в подальшій щоденній роботі
2.	Відповідність форми звітності звітному періоду	Під час складання звітності необхідно стежити за відповідністю її форми звітному періоду	Відстеження відповідності форм звітності і звітного періоду здійснюється автоматично
3.	Ручне коригування показників	Можливе виправлення показників під час автоматичного формування звітності (без збереження)	Можливість коригування показників із подальшим їх збереженням під час подальшого автоматичного формування звітності
4.	Планування підготовки і здачі звітності, сплати податків	Сервіс контролю термінів платежів відсутній	Наявність календаря бухгалтера, який нагадує про здачу звітності та сплату податкових платежів
5.	Перевірка заповнення звітності	Відсутня автоматична перевірка звітності	Автоматична перевірка заповнення звітності можлива як у рамках однієї форми звітності, так і в ув'язці з іншими
6.	Подання звітності напряму через Інтернет	Тільки з використанням додаткових програмних засобів	Надсилання звітності безпосередньо з програми 1С із можливістю отримання інформації про стан звітності
7.	Помічник з обліку ПДВ	Даний елемент відсутній	Надання допомоги на всіх етапах формування інформації для складання декларації з ПДВ. Контроль над послідовністю виконання операцій
8.	Експрес-перевірка ведення обліку	Експрес-перевірка відсутня	Дана перевірка забезпечує встановлення відповідності використовуваної методології ведення обліку чинному законодавству, виявляє помилки у веденні обліку, вказує причини і надає рекомендації щодо їх виправлення з формуванням деталізованого звіту з описом помилок

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: Рута, 2006. 528 с.
2. Дробязко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
3. Лучко М.Р. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2016. 360 с.
4. Малишкін О.І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 376 с.
5. Overall ranking and data tables. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2018/overall-ranking-and-data-tables.html> (дата звернення: 25.04.2018).

REFERENCES:

1. Efimova F.F. Organization of accounting: a textbook. Zhytomyr: Ruta, 2006. 528 p.
2. Drobyazko S.I., Kozyr TN, Kholod S.B. Accounting and taxation of small businesses: studies. allowance. Kiev: Center for Educational Literature, 2012. 416 p.
3. Luchko M.R. Accounting and financial reporting according to international standards: studies. allowance. Ternopil: Economic Thought, 2016. 360 p.
4. Malyshkin A.I. Accounting and tax auditing in Ukraine: theory, methodology, practice: monograph. Kiev: Center for Educational Literature, 2013. 376 p.
5. Overall ranking and data tables. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2018/overall-ranking-and-data-tables.html> (appeal date: 04/25/2018).

Improvement of accounting of tax calculations at enterprises of Ukraine

Zhiryada H.V.

Master's Degree Seeking Applicant,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Savchuk D.G.

Candidate of Economic Sciences,
Assistant Professor at the Department of Accounting and Taxation,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

The article is devoted to the problems of the imperfection of the organization and accounting methods of tax calculations of the enterprise. Since the balance of the state tax system is one of the determinants of its economic growth and business development. The tax system of Ukraine is a set of taxes, fees and other mandatory payments and contributions that, in terms of the entity, are costs. Thus, tax payments are the objects of planning, management and control, despite the fact that their size is rigidly determined by the state.

Tax calculations are the main forming element of the economic potential of the enterprise on the basis of state regulation system. Exactly tax payments are a significant and influential instrument in regulating the economic relations of the state and economic entities. Their formation should: stimulate the development of something progressive and effective, namely, what needs economic activity; to regulate inconsistencies that arise when developing the economic potential of the state and business entities.

With the help of Paying Taxes ratings which is compiled by the World Bank with the PwC audit firm and part of the Doing Business rating, we have identified that Ukrainian accounting officers spend a great deal of time preparing and submitting accounts and paying tax payments.

Thus, having noted the main problem aspects of accounting of tax calculations of business entities of Ukraine, we proposed such measures to optimize the accounting process at the state level: using a single account for accounting of tax payments of the enterprise, which creates conditions for effective control over the accrual and payment of tax liabilities' authorities authorized by those persons; introduction of a single electronic account for payment of tax payments; simplify tax reporting by avoiding duplication of information.

At the level of the individual entity: development in the organizational and administrative documents of the section "Tax calculations of the enterprise: organization and methodology"; creation of a document flow chart; update 1C program: Accounting.